

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΡΙΤΣΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΞΟΡΙΑΣ, I

27 Ὀκτωβρίου 1948

Ἐδῶ τ' ἀγκάθια εἶναι πολλὰ —
ἀγκάθια καστανά, κίτρινα ἀγκάθια,
σ' ὄλο τὸ μάκρος τῆς μέρας, ὡς μέσα στὸν ὕπνο.

Ὅταν περνοῦν τὸ συρματόπλεγμα οἱ νύχτες
ἀφήνουν μικρὰ κουρέλια ἀπ' τὴ φύστα τους.

Τὰ λόγια πού μᾶς φάνηκαν ὁμορφα κάποτε
χάσαν τὸ χρῶμα τους σὰν τὸ γιλέκο τοῦ γέρου στὸ σεντούκι
σὰν ἓνα λιόγερμα σβησμένο στὰ τζάμια.

Οἱ ἄνθρωποι περπατᾶνε μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες
ἢ κάποτε χειρονομοῦν σὰ νὰ διώχνουν μιὰ μύγα
πού ξανακάθεται στὸ ἴδιο μέρος πάλι καὶ πάλι
στὰ χεῖλη τοῦ ἄδειου ποτηριοῦ ἢ πιὸ μέσα
σ' ἓνα σημεῖο ἀπροσδιόριστο κι ἐπίμονο
ὅσο κι ἢ ἄρνησή τους νὰ τὸ ἀναγνωρίσουν.

29 Ὀκτωβρίου

Κοιμόμαστε λίγο· — δὲ μᾶς φτάνει.

Ὅλη νύχτα ροχαλίζουν οἱ ἐξόριστοι —
κουρασμένα παιδιά, κουρασμένα.

Ἀπ' ὄξω εἶναι τ' ἀστέρια — πολὺ μεγάλα ἀστέρια
κουρεμένα ἀστέρια πού οἱ τρίχες τους φυτρώνουν ἄγριες
σὰν τὸ κεφάλι τ' Ἀη-Γιάννη τοῦ Πρόδρομου
ἢ σὰν τοῦ δικοῦ μας τοῦ Παναγιώτη.
Εἶναι καὶ τὰ μικρὰ βατράχια μέσα στὸ φλισκούνι.

Τὸ πρῶτὸ μᾶς χτυπάει καταπρόσωπο ἕνας ρόδινος ἥλιος
καθρεφτισμένος μὲ τὸν πιὸ συνηθισμένο τρόπο στὴ θάλασσα πέρα
ὅμοιος μὲ κεῖνες τὶς φτηνὲς ἐλαιογραφίες ποὺ πουλοῦν στὰ σκαλιὰ τοῦ
Ἄρσακείου
κι εἶναι παράξενο ποὺ ἕνας τέτοιος ἥλιος μᾶς ἀρέσει.

Ἔνας-ἕνας, δυὸ-δυὸ, πολλές φορές καὶ πιότεροι
σταματᾶμε στὸ προαύλιο ἢ στὸ λόφο καὶ τὸν κοιτᾶμε.
Καὶ τοῦτος ὁ ἥλιος μᾶς χτυπάει μὲ δύναμη τὰ πρόσωπα
ὅπως ἐκεῖνος ὁ ξυπόλυτος χωριάτης ραβδίζει
τὶς μυγδαλιὲς νὰ πέσουν τὰ στερνά τους μύγδαλα.

Ἔστερα σκύβουμε τὰ μάτια, κοιτᾶμε τὰ παπούτσια μας,
κοιτᾶμε τὸ χῶμα. Δὲν ἔπεσε τίποτα.

29 Ὀχτωβρίου

Ἄνάμεσα στ' ἀγκάθια καὶ στὰ πεσμένα κόκκινα φύλλα
βρήκαμε μιὰ γυμνὴ γαιῶδουροκεφαλὴ —
ἴσως καὶ νᾶναι τὸ κεφάλι τοῦ καλοκαιριοῦ
ἔτσι ἀφημένο στὶς βρεγμένες πέτρες
καὶ γύρω του κάτι μικρὰ γαλάζια λουλούδια
ποὺ δὲν ξέρομε τ' ὄνομά τους.

Ἄν φωνάξει κάποιος πίσω ἀπ' τὸ φράχτη
ἢ φωνὴ του κατακάθεται γρήγορα στὸ χῶμα
σὰν ἕνα χωνὶ ἀπὸ στρατσόχαρτο γεμάτο μύρη σταφίδα.

Τὸ βράδι ἀκοῦμε πέρα στοὺς λόφους
ποὺ ἀλλάζουν τὸν ξεφούσκωτο τροχὸ τοῦ φεγγαριοῦ.

Ἄργότερα τὰ πράγματα ξαναβρίσκουν τὴ θέση τους
ὅπως βρίσκεις τυχαῖα στὸ προαύλιο
τὸ καφετὶ κουμπὶ τοῦ σακκακιοῦ σου — καὶ ξέρεις:
δὲν εἶναι διόλου ἕνα κουμπὶ ἀπὸ τὶς στολὲς
τῶν θεατρίνων τοῦ καλοκαιριοῦ — ὄχι, διόλου —

Ένα κοινότατο κουμπι που πρέπει να το ράψεις πάλι στο σακκάκι σου
μ' εκείνη την αδέξια, ευγενική προσοχή
του πάντοτε μαθητευόμενου.

1 Νοεμβρίου

‘Η καταχνιά έχει μαύρες φτερούγες σαν τις κάργιες
δέν έχει διόλου μάτια
ψάχνει με την τυφλότητά της τα μάτια μας τις τσέπες μας
όπως ή γριά χαρτορρίχτρα την παλάμη μας.

Τίποτα δέν μπορούμε πιά να κρύψουμε.
‘Εδώ τα πράματα βγαίνουν τα μέσα έξω
όπως μια λερωμένη κάλτσα που τη βγάζουμε πριν απ’ τον ύπνο
κι όλα τα πόδια είναι γυμνά και τα πρόσωπα τὸ ἴδιο.

Μέρα τὴ μέρα ὅλοι μιᾶμε πιά στὸν ἐνικό.

Κάθε ἴσκιος ἔχει τὸ σχῆμα τοῦ θυμήσου
μὰ ὁ ἴσκιος ἀπ’ τὸ ἄφαντο χέρι τῆς μητέρας
παίρνει τὸ σχῆμα κάθε φωνῆς που δὲ σοῦ ἀντιστέκεται
γίνεται τὸ φλιτζάνι ὁ καφές, ἓνα κομμάτι ψωμί, τὸ θερμόμετρο
ἀκόμα κι ἡ ξυριστική μηχανή πλάι στὸ κύπελλο μὲς στὸ μικρὸ καθρέφτη.

Οἱ λάμπες τοῦ θαλάμου εἶναι δύο.
Παστρεύουμε μ’ ἐφημερίδες τὰ γυαλιά τους
τὸνα ἐσύ, τ’ ἄλλο ἐγὼ — εἴμαστε τῆς ὑπηρεσίας σήμερα.

Οἱ κινήσεις μας εἶναι ὅμοιες σχεδόν.
Δέν κοιταζόμαστε.
Χαιρόμαστε αὐτὴ τὴν ὁμοιότητα.
Κοιτᾶμε ἀπ’ τὸ παράθυρο τὸν οὐρανὸ χαμένο στὴν ὀμίχλη.
‘Όλα τὰ πράγματα λοιπὸν ἔχουν τὴν ἐκφραση τοῦ πάντα.

2 Νοεμβρίου

‘Ο Μῆτσος πῆρε σήμερα ἓνα γράμμα ἀπ’ τὴ Σκόπελο.

Ἡ Ἀντιγόνη γράφει: «Τὸ νησιώτικο φθινόπωρο
γέμισε κίτρινα κρινάκια.
Καημένε Μῆτσο — λέει — δὲ θὰ τὰ θυμᾶσαι κείνα τὰ κρινάκια·
δὲ σκάμπαζες ποτέ σου ἀπὸ βοτανική».

Ὁ Μῆτσο

σκούπισε τὰ γυαλιά του, ξαναδιάβασε τὸ γράμμα. Δίπλα του
παρατημένο στις πέτρες τὸ «Ἐγχειρίδιο Φαρμακολογίας».
Χαμογελάει ὁ Μῆτσο. Βγάζει πάλι τὰ γυαλιά του. Δὲν τὰ σκουπίζει.

Θέλω νὰ γράψω ἓνα ποίημα γιὰ τὸ Μῆτσο
ὄχι μὲ λέξεις
ὄλο μὲ κίτρινα κρινάκια.

3 Νοεμβρίου

Μόλις πᾶμε ν' ἀνοίξουμε μιὰ πόρτα
ὁ ἀγέρας τὴν κλείνει.
Ἔτσι κλειδωμένοι ἀπ' ἔξω
σφίγγουμε καθένας τὰ κλειδιά του
μ' ὄλο ποῦχουμε μονάχα μιὰ στάμνα
μ' ὄλο πὸ κανένας μας δὲν ἔχει σπίτι.

Σήμερα δὲν ξέρω νὰ μιλήσω.
Σήμερα μιλάω σὲ πρῶτο πρόσωπο.
Σὰν σὲ χτυπάει ὁ δικός σου ἢ πίκρα εἶναι διπλή.

Ἐνα λεωφορεῖο πέρασε τὸ ἀπόγευμα.
Ἐνας ξένος μὲ χαιρέτησε στὰ χωράφια.
Ἦθελα νὰ τοῦ πῶ εὐχαριστῶ. Δὲ μίλησα.

Ἐέχασα νὰ κοιτάξω τὰ σύννεφα. Ναι, οἱ μυγδαλιές
πήρανε χρῶμα καστανδ-βιολετί — θᾶναι πὸ χινοπώριασε
κι οἱ μύγες πλήθουναν πολὺ· κάθονται στὸ χαρτί πὸ γράφω.

Καὶ τί πὸ πῆραν χρῶμα καστανδ-βιολετί; Τὰ μερμήγκια
ἔχουν τὸ χρωματένιο σπίτι τους — εἶναι ζέστη κεῖ μέσα.
Ἐγὼ δὲ χωράω στὴ φωνή μου. Τὰ πόδια μου

μένουν απ' ὄξω. Κρυώνω. Καί με βλέπουν.
Θά πρέπει νάφταιξα πολύ.

3 Νοεμβρίου

ἌΟ Πανούσης φοράει μιὰ μακριὰ χλαίνη.
Τοῦ τὴ χάρισε κάποιος φαντάρος.
Τὴ βάζαν μαύρη στὸ καζάνι τοῦ χωριοῦ του.
Τώρα εἶναι πράσινη — μήτε καί πράσινη.

Μέσα στὶς τσέπες του ἔχει
πέντε κουκκιά καλαμπόκι καὶ δυὸ φύλλα καπνὸ
μαζὶ καὶ τὸ βλέμμα τῆς ἀγελάδας του. ἌΟ Πανούσης
τυλίγεται σὲ μιὰ χοντρή βελέντζα. Ἡ βελέντζα
εἶναι κόκκινη κι ἄσπρη. Κι ὁ ὕπνος τοῦ Πανούση
ἔχει τὸ χρῶμα τῆς βελέντζας. Πάντα του κοιμᾶται
μὲ τὴν τραγιάσκα, τὰ παπούτσια καὶ τὸ παντελόνι.

ἌΝ εἶχε βγάλει τ' ἄρβυλά του, σίγουρα κεῖ μέσα
ἓνα πουλὶ θά γεννοῦσε τ' αὐγά του
κι ὕστερα πιά ὁ Πανούσης δὲ θάχε ποῦ νὰ χῶσει τὰ πόδια του.

ἌΟ ὕπνος του κάθε μεσημέρι
εἶναι σὰν τὸν ἴσκιο τῆς βελανιδιάς μὲς στὸ νερό.

Τώρα πρέπει νὰ οἰκονομήσει
ἄλλα πέντε κουκκιά καλαμπόκι γιὰ τὸ παιχνίδι τῆς ἐννιάρας
ὥσπου νὰ μεγαλώσει πάλι τὸ μουστάκι του καὶ νὰ γυρίσει στὸ χωριὸ του.

4 Νοεμβρίου

Πολλὰ πράματα μᾶς δυσκολεύουνε. Πολλά.
Πρέπει νὰ πλύνουμε τὰ πιάτα μας, τὰ ρούχα μας
νὰ κουβαλήσουμε νερὸ απ' τὴ βρύση μὲ τίς μεγάλες στάμνες
νὰ σκουπίσουμε τὸ θάλαμο δυὸ καὶ τρεῖς φορές τὴ μέρα
νὰ μπαλώσουμε καμμιά κάλτσα καὶ τὰ λόγια μας —

Τρυπᾶνε γρήγορα κι οἱ χτεσινὲς κουβέντες
 τὰ πρόσωπα ἀλλάζουν ὅσο τὰ κοιτάζεις
 μπορεῖ ν' ἀλλάζεις και σὺ — γιατί κοιτάζοντας τὰ χέρια σου
 καταλαβαίνεις πῶς μάθανε πιά σέ τοῦτες τίς δουλειές
 σέ τοῦτες τίς μέρες, σέ τοῦτα τὰ σεντόνια
 γνωρίζουν τὸ σανίδι τοῦ τραπεζιοῦ γνωρίζουν τὴ λάμπα
 ξανακάνουν τὴν ἴδια κίνηση μὲ πιότερη σιγουριά
 δὲν παραξενεύονται. Ἡ φωτιά
 θέλει συδαύλισμα, λιγότεψε —
 τοῦτο εἶναι πού συλλογιζόμαστε.

Τὸ μεσημέρι μὲ φωνάζανε πέντε γερόντοι
 μοῦ ψήσανε καφέ μὲ φίλεψαν τσιγάρο
 εἶπανε γιὰ τὸν "Αἴ-Διονύση πάνου στὸ Λιτοχώρι
 γιὰ τὸ νερένιο χέρι τοῦ "Αἴγιου ποῦδιωξε τοὺς κακοὺς τσοπάνους—

Πέντε γερόντοι μὲ μάτια μαλακὰ μ' ἄσπρα μουστάκια
 πού σιάχνουν μέρα-νύχτα ταμπακιέρες σιάχνουν κάντρα
 κολλώντας ἄχερα χρωματιστὰ μικρὰ-μικρὰ κομμάτια
 σὰν τὸ κεφάλι τῆς καρφίτσας — μπελαλίδικα πράματα
 ὄλο και κάτι γλάστρες μὲ γεράνια, δυὸ ρωμέικες σημαῖες
 μιὰ στεριανὴ και μιὰ θαλασσινὴ, κάτι πεντάγωνα ἀστέρια
 θέλουν νὰ σιάξουν κι ἓνα περιστέρι — δὲν τὰ καταφέρνουν —
 εἶναι καλὰ γεροντάκια — δὲν ἄκουγα τὰ λόγια τους
 και τοῦτο εἶναι πού συλλογιέμαι. Μ' εἶπανε « παιδί μου».
 Δὲν μπόρεσα νὰ πῶ «πατέρα». Ὁ μαστρο-Θανάσης
 λέει θὰ μοῦ σιάξει ἓνα σκαμνί: «Νὰ μὴν κάθῃσαι, γιέ μου,
 κάτου στὸ χῶμα και λερώνεται τὸ παντελόνι σου».

Και τώρα συλλογιέμαι πόσα πράματα κι ἐγὼ θὰ πρέπει νὰ σιάξω
 πόσο θὰ πρέπει νὰ λερῶσω τὸ παντελόνι μου
 ἔτσι πού πιά ὁ μαστρο-Θανάσης νὰ μὴ σεκλητίξεται πού κάθουμαι στὸ
 χῶμα
 ἔτσι πού νὰ μπορέσω νὰ τὸν πῶ «πατέρα».

Τότες θαρρῶ θᾶμαι ἄξιος πιά νὰ κάτσω στὸ σκαμνί του
 σάμπως καβάλλα στὰ πλατάνια τ' "Αἴ-Διονύση
 και θὰ τινάξω ἀπ' τοὺς ὤμους μου τὰ δύσκολα πράματα

ὅπως τινάζω τούτη τὴ μικρούλα ἀράχνη πού ἀχνοσεργιανᾶ στὸ χέρι μου
κι οὔτε πού θὰ κρυώνω λέω καθόλου τὸ χειμώνα.

5 Νοεμβρίου

Πέρασε τὸ πρωινὸ μας μὲ ἡσυχες κουβέντες.
Διάβασα καὶ τὰ χτεσινὰ γραφτά μου. Μ' ἄρεσαν
ἐκεῖνα πού εἶπα γιὰ τοὺς πέντε γερόντους. Τὰ βρῆκα
ἀπλὰ κι ἀληθινά. Κι εὐχήθηκα μέσα μου
νὰ γίνονταν ἔτσι τὰ πράματα.

Τώρα βραδιάζει.

“Ὡρα νὰ λογαριάσω τὰ ἐξοδα καὶ τὰ ἔσοδά μου.
Ποτές μου δὲν τὰ καταφέρνω στοὺς λογαριασμούς. Μπερδεύουμαι.
Ἐκεῖνοι πού μ' ὀχτρεύονται, τὸ ξέρω, εἶναι πολλοί.
Μὰ αὐτοὶ πού μ' ἀγαπᾶνε εἶναι περισσότεροι
κι εἶναι οἱ καλύτεροι.
Ἐγὼ χρωστάω καὶ σ' αὐτούς καὶ σ' ἐκείνους.

“Ὁμως δὲ βρίσκω ἀκόμα τὴ λέξη
πού θάφτανε μαζί γιὰ κείνους καὶ γιὰ μένα. Γι' αὐτὸ
καταλαβαίνω πού τὰ χρέη μου αὐγαταίνουν.
Πῶς θὰ μπορούσε τὸ τραγούδι μου νὰ φτάσει ὡς ἐκεῖ πέρα
ἂν δὲν ἔφτανα πρῶτος ἐγώ;

Καλά. Καλά. Ὁ καιρὸς εἶναι καλός.
Αὐριο-μεθαύριο θὰ τὰ ξαναποῦμε. Τώρα
κοιτάω τὸ χρῶμα τῆς βραδιάς πού ἀλλάζει πάνου στὸ χαρτί μου.
Ἐνα κλαδὶ μου ξύνει μὲ τὸ νύχι του τὸ μάγουλο.
Ἐχει λοιπὸν ἀκόμη ρίζες ἢ χαρά.

Ἡ σκιὰ τοῦ χωροφύλακα πέφτει στὸ συρματόπλεγμα.

6 Νοεμβρίου

Τίποτα. Τίποτα. Λαθέψαμε.
Εἶναι στενὰ τὰ λόγια, στενὰ τὰ κρεββάτια —

δὲν μπορεῖς νὰ γυρίσεις ἀπ' τ' ἄλλο πλευρό.

Ὡς τώρα λέγαμε:

σὰ θὰ δουλεύουμε ὅλοι στὸ κουβάλημα τῆς πέτρας
ἢ μέσα πέτρα θάλιωνε. Τίποτα.

Μετράω τὰ δάχτυλα τῶν δυὸ χεριῶν μου.

Τὰ βρίσκω σωστά.

Τ' ἄλλα δὲν ξέρω νὰ τὰ μετρήσω.

Θὰ πεῖ λοιπὸν πῶς δὲν εἶναι σωστά.

Στὸ τέλος τοῦ λογαριασμοῦ κρέμεται μιὰ βλαστήμια.

6 Νοεμβρίου

Βράδι. Τὸ καμπανάκι τοῦ βραδινοῦ συσσίτιου.

Φωνές ἀπ' τὰ παιδιά ποὺ παίζουν ποδόσφαιρο.

Χτὲς εἶταν; — δὲ θυμᾶμαι! — εἶταν μιὰ δύση φανταχτερὴ
πολὺ μενεξελί, πολὺ χρυσό, πολὺ τριανταφυλλένιο.

Στεκόμασταν. Κοιτάζαμε πέρα. Κουβεντιάσαμε
μονάχοι, μονάχοι, κι ἡ φωνή μας ριγμένη στὸν ἀέρα
νὰ δέσουμε τὰ πράματα, νὰ λύσουμε τίς καρδιές μας.

Ἦρθε ἓνα γράμμα στὸ προαύλιο:

Σκοτώθηκε ὁ γιὸς τοῦ Πανούση.

Κουρνιασαν οἱ κουβέντες τοῖχο-τοῖχο.

Τὸ λιόγεμα τίποτα.

Ἡ νύχτα δὲν εἶχε ὄρες. Ὁ κόμπος λυμένος.

Πάγωνε στὸ τραπέζι τ' ἀλουμινένιο πιάτο τοῦ Πανούση.

Πλαγιάσαμε. Σκεπαστήκαμε. Ἀγαπιόμαστε

γύρω ἀπὸ κεῖνο τὸ ἀνέγγιχτο πιάτο ποὺ δὲν ἄχνιζε πιά.

Κατὰ τὸ μεσονύχτι μπῆκε ἡ μαύρη γάτα ἀπ' τὸ παράθυρο
ἔφαγε λίγο ἀπ' τὸ φαί τοῦ Πανούση.

Ἦστερα μπῆκε τὸ φεγγάρι

στάθηκε ἀσάλευτο πάνου ἀπ' τὸ πιάτο.

Τὸ χέρι τοῦ Πανούση πάνου στὴ βελέντζα
εἶταν ἓνα κομμένο πλατάκι.

Ἔτσι λοιπὸν — θὰ πρέπει νάμαστε τόσο λυπημένοι
γιὰ ν' ἀγαπιόμαστε;

7 Νοεμβρίου. — Βράδι

Ἡ Κυριακὴ πέρασε ἡσυχα. Τὰ παιδιά παιζαν μπάλα.
Ζωγράφισα ἓνα κλωναράκι μυγδαλιὰ σὲ μιὰ ξύλινη ταμπακιέρα.
Θὰν τοῦ ἀρέσει λέω τοῦ μπαρμπα-Δρόσου.
Ἴσως θὰν τοῦ ἄρесе πιότερο ἓνα πουλὶ μ' ἀνοιχτὸ στόμα.
Μ' ἀρέσει νὰ σκέφτομαι τί θ' ἄρесе στὸ μπαρμπα-Δρόσο.
Εἶμαι χαρούμενος καὶ τὸ ξέρω ποῦμαι χαρούμενος —
αὐτὸ δὲ μὲμποδαὶ καθόλου νάμαι χαρούμενος.

Ἐνα καλὸ φεγγάρι μοῦ φωτᾶει καὶ γράφω.
Ἔχω ἓνα τηλεγραφόξυλο φίλο μου.
Ἀκούω κάτι κουδούνια — εἶναι ἀπ' τὰ πρόβατα
ποὺ βόσκουν πὶδὸ κάτου στὸ χωράφι. Τὰ πρόβατα
εἶναι τὰ μικρότερα ἀδέρφια μου. Σκέφτομαι
ἓνα καινούργιο παραμῦθι μὲ πικροδάφνες
μὲ πρόβατα μὲ μιὰν ἄγρια κοπέλα
ποῦχει βρεγμένες τὶς πλεξοῦδες τῆς στὸ φεγγάρι.

Γιατί μιλάω ἀκόμα; Μήπως φοβᾶμαι;
Πρέπει νὰ πάω γιὰ τὸ συσσίτιο. Καληνύχτα φεγγάρι.
Καληνύχτα κουδούνια. Ὁ Πανούσης εἶναι ἡσυχος.

8 Νοεμβρίου

Κοντεύουμε νὰ συνηθίσουμε τὸ συρματοπλεγμὰ τὰ πρόσωπα τ' ἀγκάθια.
Δὲ χρειάζεται νὰ ξυριζόμαστε τόσο συχνά.
Ἄργουν οἱ μέρες καὶ τὰ χέρια. Συνηθίσαμε.

Τὰ φύλλα τοῦ ἀμπελιοῦ λίγο-λίγο κιτρίνισαν.

Ἔγιναν τώρα καφετιά καὶ κόκκινα. Ὁ ἀγέρας
τὰ σεργιανάει τὸ ἀπόγευμα. Πασκίζουμε
νὰ δέσουμε τὴν προσοχή μας μ' ἓνα χρῶμα μὲ μιὰ πέτρα
μὲ τὸ περπάτημα τοῦ μερμηγκιοῦ. Ἐνας βάβουλας
πού σεργιανάει σ' ἓνα φύλλο ξερὸ κάνει τὸ θόρυβο
σὰ νὰ περνάει ἓνα τράμ. Ἀπ' αὐτὸ
καταλαβαίνουμε τὴ σιγαλιὰ πού κατάκατσε μέσα μας.

Παράξενος καιρὸς — σωστὸ καλοκαίρι.

Μεγάλες λιακάδες ἀπλωμένες στὶς γυμνὲς μυγδαλιές.
Ἄραια σύννεφα στὸ φωτεινὸ οὐρανὸ σὰ μεγάλα δελτάρια λογοκριμένα
ΓΡΑΦΕΤΕ ΜΟΝΟ ΔΕΚΑ ΑΡΑΔΕΣ — τ' ἄλλα
θὰ πρέπει νὰ τὰ βάλουμε στὴ ναφθαλίνη
θὰ χρειαστοῦν μεθαύριο θὰ χρειαστοῦν. Τώρα χρειαζόμαστε
φανέλες καὶ μάλλινα τσουράπια μάλλινα γάντια
γιατι ἀπ' τὸν τρόπο πού κάθονται οἱ πέτρες τὸ πρῶν
τῶχουμε σίγουρο πὼς ὅπου νᾶναι χειμωνιάζει.

Ἐχτὲς τὸ βράδι μᾶς πῆραν καὶ τὴ μπάλα.
Τὸ γήπεδο μὲ τὸ φλισκούνι εἶναι ἔρημο.
Μονάχα ὁ ἀγέρας δίνει κουτουλιές στὸ φεγγάρι.

Τὴν ὥρα τοῦ δείπνου κάτου ἀπ' τὴ λάμπα
τὰ χέρια τρίβουν λίγη ψίχα ψωμι
μὲ μιὰ κρυφὴ κρατημένη ἀδημονία
σὰ νὰ κουρντίζουν ἓνα ἀόρατο πελώριο σταματημένο ρολοί.

9 Νοεμβρίου

Χτὲς βράδι φτάσανε οἱ ἐφημερίδες.
Ἡ τελευταία 4 τοῦ Νοέμβρη. Τρέχουν τὰ χέρια
τρέχουν τὰ στόματα τὰ μάτια. Τὰ μαντάτα τῆς Κίνας
τὸ Μοῦγδεν λέει, τὸ Γιάγκ Σί, τὸ Πεκίνο — κάτι ὀνόματα
πολὺ τ' ἀγαπήσαμε χτὲς βράδι πολὺ
πολὺ ἀγαπιόμαστε κάτου ἀπ' τὰ λοξὰ μάτια τῆς Κίνας.

Αὐτὸ πού λένε γιὰ τὰ σπίτια πού γίνονται καράβια

τῶδαμε χτῆς τὸ βράδι μὲ τὰ μάτια μας
ἀναψαν κάτι χάρτινα κίτρινα φαναράκια πάνου ἀπ' τὴν πιατοθήκη.

Τί νὰν τὰ κάνουμε τώρα τὰ γραψίματα. Ἀπόψε
μάθαμε πάλι κάτι πράματα ποὺ δὲν τὰ πιάνει ἡ πέννα.
Ἀπόψε μάθαμε πὼς πρέπει νάμαστε χαρούμενοι
γιὰ ν' ἀγαπιόμαστε.

Σβήσαμε γρήγορα τὶς λάμπες καὶ πλαγιάσαμε
γιατὶ ἄμασταν πολὺ χαρούμενοι καὶ θᾶπρεπε
νὰ σφίγγουμε τὰ δόντια γιὰ νὰ μὴ φωνάζουμε. Καὶ τότε
θὰ τρόμαζε ὁ μασκαρατζίκος ποντικὸς καὶ θᾶμενε ὅλη νύχτα θεονήστικος.

9 Νοεμβρίου. — Βραδάκι

Χειμῶνιασε ἄξαφνα. Μυρίζει βροχή.
Μεγάλοι νοτιάδες ξεριζώνουν τ' ἀγκάθια, τὰ κολλοῦν στὸ συρματό-
πλεγμα.
Φορέσαμε τὰ σακκάκια μας. Βάλαμε τὰ χέρια στὶς τσέπες.

Ἕνα σύννεφο κατέβηκε στὴ μέση τοῦ δρόμου
πῆρε στὴν μπάντα τὰ τηλεγραφοξυλα, κάτι τοὺς λείει.
Ἐμεῖς ξέρουμε πὼς ὅ,τι κι ἂν ποῦνε
τὸ ψωμί εἶναι πάντα ψωμί καὶ τὸ δίκιο δίκιο.
Κι οὔτε μᾶς μέλει καθόλου γιὰ τὶς κρυφές κουβέντες τους.

Πέρασε τ' ἀπογευματινὸ λεωφορεῖο φορτωμένο ἀλεύρια
ἄφησε πίσω του ἕνα σκισμένο φάκελο καὶ φλουῶδες ἀπὸ πορτοκάλια.
Ἕνας-ἕνας οἱ ἐξόριστοι βγήκαν καὶ κατουρῆσαν στὸ γρασίδι
σπρώχνοντας μὲ τὸ κούτελο τὸν ἄνεμο
ὕστερα στάθηκαν καὶ κοίταξαν τὰ σύννεφα.

Κάπου μυρίζει ἀκόμη ρετσίνα καὶ τζιτζίκια.

10 Νοεμβρίου. — Βράδι

Ἀγέρηδες καὶ πάλι ἀγέρηδες. Ἕνα παραθυρόφυλλο

σὰ νὰ χειροκροτάει τὴν ἐρημιά. Τὸ κομμένο χέρι τῆς νύχτας
τὸ σπασμένο φανάρι τοῦ φεγγαριοῦ· τὰ ψίχουλα τοῦ τίποτα.

Ποῦ πῆγαν τὰ καλάθια μὲ τὰ σταφύλια;
Ποῦ κρύψαν τὰ καλοκαιριάτικα παπούτσια;
Ἐκείνη τὴν καλὴ εὐπιστία, τὴν προκαταβολικὴ συγκατάνευση;
Τ' ἀμάξι τοῦ ταχυδρομείου ἀργοπορεῖ πίσω ἀπ' τὸν ἄνεμο.
Μονάχα τ' ἀδειανὰ βαρέλια τῆς κακοκαιριᾶς κυλᾶν στὴ στέγη.
Σπάζουν τὰ κεραμίδια, πέφτουν οἱ καμπάνες.
Καὶ πάλι τὰ σύγνεφα κι ὁ ἀγέρας
κι ὁ βήχας τῶν ἀστρων ὅλη νύχτα
καὶ τὸ πηγάδι ἀνάμεσα σὲ δυὸ λόγια.

Τίποτα δὲν μπορεῖς νὰ ξεδιαλύνεις.
Τὸ μουγγὸ παιδί ὁ μουγγὸς πατέρας
ἢ μιὰ λάμπα δίπλα στὴν ἄλλη
τὸ φλιτζάνι καὶ τὸ τσιγάρο
τὰ ψαροκόκκαλα στὸν τοῖχο ἀπὸ μιὰ μισοτελειωμένη χειρονομία
τὸ ἀνοιγόκλεισμα τῶν ματιῶν τοῦ τυφλοῦ
δυὸ σφραγισμένα ἀστέρια.

Μὴν πεῖς ἄλλο πιὸ κάτω. Ἐνα πόδι
ἄχ, ἕνα σίγουρο πόδι νὰ πατήσῃ τὸ χῶμα
νὰ μὴ ρωτήσῃ, νὰ βαδίσει,
ἕνα κουφὸ πόδι — καθόλου δὲν ἀκούει
ἐμᾶς ποὺ μιλάμε πίσω ἀπ' τὰ δόντια μας
δείχνοντας πὼς δὲν ξέρουμε τίποτα, δείχνοντας
πὼς μπορούμε νὰ κάνουμε καὶ χωρὶς νὰ μιλάμε.

11 Νοεμβρίου

Νύχτωσε καὶ δὲν ἔχω τίποτα νὰ πῶ.
Κάθε ποῦ δὲ βρίσκονται λόγια βρίσκειται ἡσυχία.
Σκέφτομαι μιὰ χελώνα ποὺ μαζεύει τὰ πόδια τῆς καὶ τὸ κεφάλι τῆς —
θᾶναι πολλὴ σιγαλιὰ ἐκεῖ μέσα. Δὲ σκέφτομαι.
Εἶχαμε ἀπόψε ἕνα λιόγερμα ἀπὸ κεῖνα ποὺ βρίσκονται
ἀνάμεσα σὲ δυὸ ἐποχές, ὅταν τὰ παιδιὰ μεγαλώνουν;

καὶ στὸν ὕπνο τους δὲν ἔχουν φτερά κι οἱ λαγοὶ δὲν κουβεντιάζου
καὶ δὲν ξέρουν ποιὸς τοὺς ἀγαπάει καὶ ποιὸν ἀγαπᾶνε
κι ἡ μέσα σιγαλιά τῆς χελώνας δὲν ἔχει ἀκόμα νόημα κανένα.

Πρέπει λοιπὸν νὰ κοιμηθοῦμε. Σβῆστε τὶς λάμπες.

12 Νοεμβρίου

Τ' ἀπόγευμα κουβαλήσαμε πέτρα. Γρήγορη δουλειά
ἀπὸ χέρι σὲ χέρι. Ὁ χειμωνιάτικος ἥλιος
τὸ συρματοπλεγμά οἱ στάμνες ἢ σφυρίχτρα τοῦ χωροφύλακα.
Ἐδῶ τελειώνει ἡ μέρα. Τὸ βράδι βάζει ψύχρα.
Νὰ κλειστοῦμε νωρίς. Νὰ φᾶμε τὸ ψωμί μας.
Καλὴ δουλειά, σύντροφοι, εὐκολὴ δουλειά
ἀπὸ χέρι σὲ χέρι. Δὲν εἶναι ὅλα τόσο εὐκολὰ
δὲν πᾶνε καὶ τ' ἄλλα ἀπὸ χέρι σὲ χέρι. Τὸ βλέπεις
κι ἄς μὴν ἀλλάζει καὶ πολὺ τὸ πρόσωπο. Τὸ βλέπεις
ἀπὸ μιὰ χαρακιὰ μέσα στὰ φρύδια
ἀπ' τὸ στόμα ποὺ ἀνοιξε καὶ δὲ μίλησε
ἀπ' τὴ σιωπὴ πρὶν ἀπ' τὸ δεῖπνο κι ἀκόμα
ἀπ' τὰ δυὸ δάχτυλα ποὺ ἀνεβάζουν τὸ φιλί τῆς λάμπας.

Σὰν ἀποφᾶμε τὰ πιάτα μένουν ἄπλυτα
τὰ ποντίκια ἀνεβαίνουν στὸ τραπέζι
τὸ φεγγάρι ἀκουμπάει τὸ πηγούνι του στὰ κάγκελα.

Ὅλα ἔχουν τὸ ἴδιο σταμάτημα μὲ τὸ ρολόι τοῦ σκοτωμένου.
Τὸ χέρι ποὺ πάει κάτι νὰ σφίξει ξεδιπλώνεται στὸ γόνατο.
Τὸ ψαλίδι ποὺ κόβει τὰ νύχια τοῦ ποδιοῦ δὲν προχωρεῖ —
εἶναι σκληρὸ τὸ νύχι. Κι οὔτε μπορεῖς νὰ θυμώσεις.
Ἀναβάλλεται ἡ ζέστα. Ἀναβάλλεται ἡ φωνὴ κι ἡ σιωπὴ.
Μονάχα τὸ ἄναμμα τοῦ τσιγάρου κατὰ τὰ μεσάνυχτα
βάζει μιὰν ἄκαιρὴ τελεία σ' ὅσα μεῖναν μισοτελειωμένα.

13 Νοεμβρίου

Ὁ ἄνεμος ξαναπαίρνει τὴν πρώτη του θέση

τὰ δέντρα ξαναβρίσκουν τὸ παλιό τους σχῆμα
 δὲν εἶναι πιά τὸ ξύλο τοῦ κρεββατιοῦ, ἡ κρεμάστρα, ἡ ντουλάπα,
 ἡ ξύλινη γαβάθα στὸ σοφρὰ τοῦ χωριάτη
 ἡ ξύλινη κουτάλα πού μοιράζει τὸ φαῖ
 εἶναι τὸ δέντρο μὲ τὰ κλαδιά του καὶ τὸν ἴσκιό του
 μέσα στὰ σύγνεφα καὶ στὸν ἀγέρα πού γδύνουν τὸ τοπίο ἀπ' τὰ χρώ-
 ματα
 πού ντύνουν μὲ μιὰ γύμνια δίχως λησμονιά καὶ δίχως μνήμη
 τὰ σπίτια, τὰ ψωμιά, τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἔργα τους.

Τὰ πράματα εἶναι πιότερο ἀπλὰ ἀπ' ὅσο τὰ νομίζαμε
 τόσο πού ξαφνιαζόμαστε κάποτε· στεκόμαστε
 κοιτᾶμε καὶ χαμογελάμε ἐκεῖ ἀκριβῶς πού χώναμε τὰ νύχια στὴν
 παλάμη.

“Ὅλα τοῦτα γίνανε ἀργά, λίγο-λίγο. Δὲν τὸ πήραμε εἶδηση.
 Αὔριο μπορεῖ νὰ ξαναγίνουν τὰ προτερινά. Τίποτα δὲν εἶναι σίγουρο.
 Μὰ ἴσως ἀπ' ὅλα αὐτὰ νὰ μείνει ἓνα βαθύτερο σφίξιμο τοῦ χεριοῦ
 δυὸ μάτια πού κοιτάζαν δυὸ ἄλλα μάτια χωρὶς τὴ γωνία τοῦ δισταγμοῦ
 ἓνας ἀναφτήρας πού ἀναψε πέντε τσιγάρα χωρὶς προτίμηση
 κι ὁ ἀριθμὸς πέντε δὲν εἶταν ἓνα, δύο, τρία, τέσσερα, πέντε,
 μὰ μόνος ἔ ν α ς ἀριθμὸς — τὸ πέντε.

Αὐτὰ βέβαια δὲ γίνονται ποίημα
 κι ἐδῶ τὰ ρίχνω στὸ χαρτί σὰ μιὰ ἄχρηστη πέτρα πάνω στὶς πέτρες
 πού ἴσως μιὰ μέρα θὰ βοηθοῦσαν νὰ χτιστεῖ ἓνα σπίτι.

Ἐπόψε πού πιστεύω ὅλα τὰ πράματα κανέναν δὲ θὰ μὲ πιστέψει.
 Ἡ λάμπα πού μοῦ φέγγει δυσπιστεῖ. Τὸ ἴδιο κι ὁ Παναγιώτης.

14 Νοεμβρίου

“Ὅταν στρέφουμε πάλι τὰ μάτια νὰ πιάσουμε
 μιὰ διαφορὰ ἀνάμεσα στὰ κομμάτια τῆς μέρας, δὲ βρίσκουμε
 ποῦ νὰ πιαστοῦμε — χάνουμε τὸ σχῆμα, τὴν ὥρα,
 τὸ χρῶμα, τὸ πρόσωπο. Μετὰ ἀφουγκραζόμαστε
 μὴπως καὶ ξεχωρίσουμε ἓναν ἦχο — ὅποιον ἦχο

νά βεβαιώνει τὸ περπάτημα τοῦ χρόνου, νὰ μπορεῖ νὰ γίνεи
 ἀνάστροφη παράσταση, κιβώτιο, σκουπόξυλο, ὄνομα —
 τὰ ζάρια πού πέφτουν στὸ τραπέζι
 ὁ ἄνεμος πού κουτσαίνει στὸ συρματόπλεγμα
 τὸ πιρουνί πού χτυπάει στὸ πιάτο καὶ συνεχίζεται πὺ μῆσα.

Ἄλλιῶς μένει ἓνας κύκλος χωρὶς κέντρο
 μιὰ περιστροφή στὸν ἀέρα πού δὲν ἔχει ἄλλη κίνηση ἀπ' τὸν ἑαυτὸ της
 δὲν μπορεῖ νὰ γίνεи ρόδα ἀμαξιοῦ διασχίζοντας τὸ δάσος
 κι ἂν κάποτε γίνεται τετράγωνο
 δὲν εἶναι ἓνα παράθυρο νὰ κοιτάξεις τὸν κόσμο
 νὰ κοιτάξεις τὰ τρία ξυλουργεῖα στὴ σειρά σ' ἓνα ἄγνωστο προάστιο
 μόνο μιὰ σχέση ἀπὸ εὐθεῖες, μιὰ ἀναλογία ἀπὸ γωνίες
 πολὺ ἀνιαρά, πάρα πολὺ. Μπορεῖ ἓνας μαθηματικὸς ἢ κι ἓνας ἀστρονόμος
 νὰ σιάχουν μ' ὄλα τοῦτα κάτι στέρεο καὶ καθάριο.

Ἐγὼ δὲν τὸ μπορῶ. Κι ὡστόσο πάντοτε μ' ἀρέσαν τ' ἀστεροσκοπεῖα —
 μιὰ σκάλα σκοτεινή, τὸ ρολόι, τὸ τηλεσκόπιο,
 ἐκεῖνες οἱ φωτογραφίες τῶν ἄστρων σὲ στάσεις ὀλότελα σπιτίσιες,
 ὁ Ὁρίων χωρὶς τὸ σπαθί του, ξεβράκωτος,
 ἡ Βερενίκη μ' ἓνα σωρὸ φακίδες, ἄπλυτη, ἀσουλούπωτη,
 μιὰ ὀλάκερη μικροαστικὴ κουζίνα, μεταφερμένη
 σὲ χῶρο μεταφυσικὸ — μπρίκια, κανάτες, κατσαρόλες,
 ὁ τρίφτης, ἡ ἀλατιέρα, τὰ ταψιά, κουκκίδες-κουκκίδες
 λευκές, λιγάκι ἀχτινωτές, κρεμάμενες
 στοὺς καπνισμένους τοίχους τῆς νύχτας. Κάποιος ἔλεγε
 ἀριθμούς, ἀριθμούς, αἰῶνες φωτός, λεῦγες καὶ λεῦγες. Δὲν ἄκουγα.

Σήμερα μοῦ μιλοῦσε κάποιος φίλος. Σὰν εἶταν — ἔλεγε — δεκατριῶ
 χρονῶ

πουλοῦσε πορτοκάλια καὶ λεμόνια στὸν Περαία·
 εἶχε κι ἓνα Ἀρμενάκι φίλο πού πουλοῦσε κάλτσες. Τὰ θερινὰ μεσημέρια
 ἀντάμωναν κάτω στὸ λιμάνι πίσω ἀπ' τὰ τσουβάλια
 ἄφηναν χάμου τὰ πανέρια τους καὶ διάβαζαν ποιήματα
 ὕστερα τρώγανε κἀνα κουλούρι, κἀνα πορτοκάλι καὶ κοιτάζαν τὴ
 θάλασσα

τὸ πῆδημα κάποιου ψαριοῦ, τὰ ξένα βαπόρια. Ἐπὸ σήμερα
 ἔχω κι ἐγὼ ἓνα φίλο. Ὁ φίλος μου
 μυρίζει πορτοκάλι καὶ λιμάνι. Μέσα στὶς τσέπες του

ἔχει πολλά σφυρίγματα βραδινῶν πλοίων. Στὰ χέρια του βλέπω τὴν κίνηση τοῦ λεπτοδείκτη ἀπ' τὸ μεγάλο Ρολόι. Ἀπὸ σήμερα τὸν ἀγαπάω, τοῦ ξεκουμπώνω ἓνα κουμπὶ τοῦ σακκακιοῦ του.

Σκέφτομαι τώρα νὰ πάω νὰ τοῦ φέρω τ' Ἀρμενάκι τὸ φίλο του, νὰ βγῶ στὸ δρόμο μ' ἓνα πανέρι κάλτσες, νὰ φωνάζω «κάλτσες καλές, κάλτσες φτηνές, ὁμορφες κάλτσες». Δὲν μπορεῖ θὰ βρῶ τ' Ἀρμενάκι, μεσημέρι, πίσω ἀπ' τὰ τσουβάλια, θὰ τὸ γνωρίσω καὶ θὰ μὲ γνωρίσει γιατί πάνου στὰ χεῖλια μας κι οἱ

δύο μας

ἔχουμε τὰ ἴδια χνάρια ἀπὸ τὸ βλέμμα τοῦ ἴδιου φίλου.

Ἄν μοῦχε λείπει τοῦτο τὸ πανέρι μὲ τις κάλτσες κι αὐτὸ μὲ τὰ λεμόνια δὲ θᾶχα ποῦ νὰ βάλω τὴ μέρα μου, τὰ λόγια μου καὶ τὴ σιωπὴ μου.

Μὰ λέω ποῦ κάθε σύντροφος θᾶχει ἓνα τέτοιο πανεράκι, μόνο ποῦ ἐγὼ δὲν ξέρω νὰ τὸ βρῶ καὶ θυμώνω καὶ ψάχνω.

15 Νοεμβρίου

Ἦρθαν οἱ ἔφημερίδες. Οἱ κινέζοι προχωροῦν. Βγήκαμε στὸ προαύλιο. Ἕνα μεγάλο φεγγάρι, ἓνα τεράστιο κίτρινο φεγγάρι. Κι ἐμεῖς πῶς χωρᾶμε σ' αὐτὸ τὸ θάλαμο, σ' αὐτὸ τὸ συρματοπλεγμα, σ' αὐτὸ τὸ χρόνο;

16 Νοεμβρίου

Εἶμαι πολὺ κουρασμένος. Ἐγραφα ὅλη μέρα. Ἐκεῖνα τὰ κενά, κι ἐκεῖνα τὰ παραγεμίσματα. Δὲ γέμισε τίποτα. Κάποιο βαπόρι πέρασε. Ἴσως ἢ Κῶς ἢ τὸ Ἑράκλειο. Ἀκούσαμε τὸ σφύριγμά του ἀπὸ δῶ πάνω. Αὔριο θᾶρθεὶ ὁ ταχυδρόμος.

Ἡ μόνη λέξη, ἡ σιωπὴ, δὲν εἰπώθηκε.

17 Νοεμβρίου

Ἀνάψαμε φωτιὰ μὲ κάτι ξερόκλαδα,

Ζεστάναμε νερό, πλυθήκαμε όλόγυμνοι
 έξω στόν άέρα. Φυσοῦσε. Κρυώναμε. Γελούσαμε.
 Δέν εΐταν ἴσως άπ' τὸ κρύο. Ἄργότερα
 άπόμεινε μιὰ πίκρα. Σίγουρα οἱ γάτες μου
 έξω άπ' τὸ κλειδωμένο σπίτι, θ' άνεβαίνουν στὰ παράθυρα,
 θά ξύνουν τὰ παντζούρια. Καί νά μὴ μπορεῖς
 νά τοὺς γράψεις δυὸ λόγια, νά τοὺς ἐξηγήσεις,
 νά μὴ νομίζουν πὼς τίς ξεχάσες. Νά μὴ μπορεῖς.

18 Νοεμβρίου

Κοντοπούλι-Μοῦδρος. Λίγη ὥρα. Ἐνα μεγάλο ταξίδι.
 Τὸ φορτηγὸ μὲς στὴ βροχὴ. Βλογοκομμένα τοπία
 πίσω άπ' τὸ βρεγμένο τζάμι — οἱ μυγδαλιές, ἕνα σπίτι,
 δεύτερο σπίτι, ὁ καπνοδόχος, μουσκεμένα πρόβατα,
 δυὸ παιδιὰ χέρι-χέρι μὲ τίς σχολικὲς τους τσάντες —
 εἶχα καιρὸ νά δῶ παιδιὰ καὶ δρόμους. Φτάσαμε.

Ἔσα χέρια μου σφίξαν τὰ χέρια εἶναι ὄρκοι,
 δέν τοὺς σβήνει ἡ βροχὴ. Εἶμαι μιὰ μάνα
 ποῦχει πολλά-πολλά παιδιὰ. Κάθουμαι στὴ βροχὴ
 καὶ φωνάζω «παιδιὰ μου, παιδιὰ μου»,
 κι εἶμαι τὸ παιδί τῶν παιδιῶν, καὶ χρειάζεται
 νά χαμηλώσω άκόμα κι ἄλλο, γιὰ νά μπαίνω
 στ' αντίσκηνα τοῦ Μοῦδρου, ν' άνεβαίνω
 στὸ ψῆλος τῶν ματιῶν τους, νά σκουπίζω τὴ βροχὴ άπ' τὰ μάγουλά τους
 ἔτσι εὔκολα πού ὁ ἥλιος κι ἡ βροχὴ γίνονται φύλλα.

19 Νοεμβρίου

Τὰ παιδιὰ μεγαλώνουν. Βάζουν τὰ χέρια στὶς τσέπες.
 Μέσα στὶς τσέπες τους ἔχουν ἕνα σκοτωμένο μολυβένιο στρατιωτάκι.
 Ἡ μάνα τους φοράει γυαλιὰ κάθε πού μπαλώνει τίς κάλτσες τους.
 Ἔλες οἱ μανάδες εἶναι σταχτιές τὸ Σαββατόβραδο
 καὶ πιότερο τὴν Κυριακὴ, ὅταν βρέχει.

Μπορεῖ γι' αὐτὸ ν' ἀρρώστησα κι ἐγώ. Κάθουμαι
 στ' ἀχυρένιο μου στρώμα. Μπαίνει ὁ Βασίλης.
 Ἄνάβει τὴ λάμπα. Δὲ μιλάει. Περιμένει. Ἀκούγεται
 ὁ κρότος ἀπ' τὸ κομπολόι τοῦ μπαρμπα-Φώτη
 σὰ ν' ἀνάβουν ἕνα-ἕνα τὰ φῶτα
 σὲ σπίτια πολὺ μακρινὰ ἢ σὲ καράβια.

21 Νοεμβρίου

Ἄλλη μιὰ Κυριακή. Πονοκέφαλος.
 Πολλὰ τσιγάρα. Καπνός. Δὲν ἀνοίγουν τὰ τζάμια.
 Δὲν ἔχω τίποτ' ἄλλο πάρεξ μιὰ βδομάδα
 ἀπὸ βροχὴ καὶ φλούδια ἀπὸ μύγαλα σπασμένα.

Τὸ λίγο φῶς στὸ παράθυρο ἔξη κομμάτια πάγος.
 Τὸ φιλίλι τῆς λάμπας — δὲν ξέρω — εἶναι ἡ ἀνάποδη σιωπή.
 Μετράω τὰ τετράγωνα τῆς κουβέρτας.

Ἦ Ὀλη τὴν ὥρα σκέφτομαι πὼς ἕνα καλάθι μὲ ψωμί
 εἶναι μονάχα ἕνα καλάθι μὲ ψωμί. Τὸ συλλογιέμαι
 καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω. Γιατὶ τότε πὼς γίνεται
 νὰ κόβονται τὰ κουμπιὰ ἀπ' τὸ πουκάμισό μας,
 κι ὅταν οἱ νύχτες περπατᾶν στὸ δρόμο πὼς γίνεται
 νὰ βρίσκουμε τὸ χάραμα στὸν τοῖχο τοῦ ἀποχωρητήριου
 τὶς τρύπες ἀπ' τὰ καρφιά τῶν ἀστρων;

21 Νοεμβρίου

Ἡ Κυριακὴ εἶναι μιὰ μεγάλη ντουλάπα μὲ χειμωνιάτικα ροῦχα
 ἢ Κυριακὴ μυρίζει ναφθαλίνη καὶ φασκόμηλο
 ἔχει τὸ σχῆμα μιᾶς κλεισμένης ὀμπρέλας στὸ διάδρομο μὲ τὰ πλακάκια.

Οἱ ἄνθρωποι μιλάνε πιὸ δυνατὰ τὴν Κυριακὴ τὸ μεσημέρι
 περπατᾶνε πιὸ δυνατὰ τὴν Κυριακὴ τὸ ἀπόγευμα
 γελάνε πιὸ δυνατὰ τὴν Κυριακὴ τὸ βράδι
 ἴσως γιὰ νὰ μὴν καταλάβουν πὼς δὲν ἔχουν τίποτε νὰ ποῦν
 νὰ μὴν ἀκούσουν πὼς δὲν περπατᾶνε

και πώς δὲν ἔχουν τίποτα γιὰ νὰ γελάσουν.

Ὅμως ὁ μπαρμπα-Ψωμάς ἔχει πολλὰ νὰ πεῖ
αὐτὸς μπορεῖ νὰ σιάξει ἀπ' τὰ πεσμένα δέντρα κούνιες καὶ καράβια
μπορεῖ νὰ διαβάσει στὰ ξερὰ κουκκιά τὴ μοίρα
νὰ πεῖ γιὰ τὶς πλεξοῦδες τῆς καλαμποκιᾶς, γιὰ τὰ πουλιά καὶ τὰ χρό-
νια
ἀκόμα γιὰ τὴ σκιά τῆς ἀγελάδας μὲς στὸ λιόγευμα
ἢ καὶ γιὰ τὰ παπούτσια του πού τὰ κρεμάει στὸν ὄμο του σὰν εἶναι νὰ
τραβῆξει πολὺ δρόμο.

Τότες ἐγὼ καταλαβαίνω πὼς δὲν ξέρω τίποτα
καὶ πὼς δὲν εἶναι πρέπο ν' ἀραδιάζω στίχους ἔτσι στὴν τύχη
μιὰ καὶ δὲν ἔμαθα νὰ σιάχνω ἕναν ὀλοῖσιο δρόμο
ἔτσι πού νὰ μπορεῖ ὁ μπαρμπα-Ψωμάς νὰ περπατάει
δίχως τὸ φόβο μὴ χαλάσει τὰ παπούτσια του.

21 Νοεμβρίου

Ἀρχίζω νὰ μὴν καταλαβαίνω ἕνα σωρὸ πράματα.
Αὐτὰ μ' ἐνοχλοῦν ὅσο μιὰ τρύπια κάλτσα
δείχνοντας τ' ἀχαμνὸ κιτρινιασμένο πόδι ἐνὸς διανοοῦμενου.
Αὐτοὶ πού φορᾶνε γυαλιὰ δὲ μ' ἀρέσουν.

Ἴσως τὸ φεγγάρι νὰ καταλαβαίνει τὰ σπίτια
ἴσως τὰ σπίτια νὰ καταλαβαίνουν τὰ παράθυρά τους
ὅμως ἐγὼ δὲν καταλαβαίνω γιατί μιὰ λάμπα νάχει αὐτὸ τ' ὄνομα
ὅταν ἕνα βαπόρι σφυρίζει μὲς στὴ νύχτα
κι ὅταν σωριάζονται ἀνάκατα στὸ πάτωμα
λάμπες, βαπόρια, βδομάδες καὶ καλάθια μὲ ψωμιὰ
κι ἐγὼ νηστικὸς ἀνοίγοντας τὸ στόμα μου νὰ μὲ ταΐσουν
μὲ μιὰ μπουκιὰ ἀπ' τὸ ψωμί πού τοὺς δίνω.

22 Νοεμβρίου

Παγωμένη λιακάδα. Δὲν κοιτάξα τὰ χρώματα.

Δὲ γύρισα τὰ μάτια κατὰ κεῖ.
 Δὲν ξέρω ἄλλο ἀπ' τῆ στάχτη τοῦ τσιγάρου μου
 κι ἀπ' τὸ βάρος τούτης τῆς στάχτης.
 Συλλογιέμαι τὰ πιὸ ἄσχετα πράγματα.

Τὶς νύχτες, μόλις κάνουμε μεῖς νὰ κοιμηθοῦμε
 ζυπνᾶνε τὰ ποντίκια
 περνοδιαβαίνουν στὸ τραπέζι
 ροκανᾶνε τὶς μύτες τῶν παπουτσιῶν καὶ τὰ χαρτιά μας
 κάθονται στὰ σκαμνιά πού καθόμαστε
 πίνουν τὸ λειψὸ λάδι ἀπ' τὸ κουτὶ τῆς κονσέρβας
 καὶ τὴν ἄλλη μέρα βρίσκουμε μιὰ τρύπα στὸ ψωμί μας
 καὶ τὰ χνάρια τῶν ποδιῶν τους πάνω στὸ τραπέζι.

Ἡ Δευτέρα πιά ὡς τὴν ἄλλη τῆς ἄκρη
 εἶναι γεμάτη τρύπες καὶ μικροὺς σταυροὺς ἀπὸ σκόνη.

23 Νοεμβρίου

Κουβέρτες ἀπλωμένες στὸ συρματόπλεγμα
 ἄλλες πάνω στὰ δέντρα καὶ στὰ τρία σακατεμένα κανόνια.
 Οἱ κουβέρτες ἔχουν τὴ δικιά τους λαλιὰ
 μιλᾶνε πιὸ σωστὰ ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους
 δὲν κρύβουν μῆτε τὸ χωρισμὸ μῆτε τὶς διαφορὲς τους
 μῆτε τὴν ἐρημιὰ τους μῆτε τὴ ζέστα τους.

Ὡστόσο κάθονται καὶ κουβεντιάζουν στὸ ἴδιο συρματόπλεγμα
 κι αὐτὸ 'ναι πού τοὺς δίνει μιὰ ὅμοια στάση
 ὅπως ἡ στάση τῶν ματιῶν ἀπάνου ἀπ' τὸ νερὸ καὶ τὸ ψωμί.

Ὁ σκύλος τοῦ ἀγροφύλακα μᾶς ἔχει μάθει
 κόβει μὲ τὰ δόντια του τὸ σκοινὶ του κι ἔρχεται κοντά μας.
 Κι ὅταν ταῖζουμε τὸν Ντίκ
 κι ὅταν κουβεντιάζουμε στὸν Ντίκ
 κι ὅταν ὁ μπαρμπα-'Ανέστης βγάζει τὰ τσιμπούρια τοῦ Ντίκ
 στὴν λιακάδα
 τότες οἱ κουβέρτες γίνονται ὅμοιες

τόσο πού πιά δὲν ξέρεις ποιὰ 'ναι τοῦ ἄλλουνοῦ καὶ ποιὰ ἡ δική σου.

Κι αὐτὸ τὸ καταλαβαίνει πρῶτος-πρῶτος ὁ Ντίκ
γι' αὐτὸ ξαπλώνει ἀνάσκελα καὶ τινάζει τὰ πόδια του στὸν ἄερα
κι ἡ μεγάλη οὐρά του γίνεται ἓνα σπιτικό ξεσκονιστήρι
πού τινάζει τὴ σκόνη ἀπ' τὰ χρόνια καὶ ἀπ' τὰ χέρια μας.

Ντίκ, Ντίκ, ἂ κατεργάρη Ντίκ,
μοῦ δανείζεις γιὰ λίγο τὴν οὐρά σου;
γιατὶ 'ναι δύσκολο Ντίκ, πολὺ δύσκολο
νὰ πεῖς εὐχαριστῶ, νὰ πεῖς ἐλπίζω πάλι —
ἐσὺ τὸ ξέρεις Ντίκ, γι' αὐτὸ σ' ἀγαπάω.

ὦ, Ντίκ, σταμάτα πιά τὴν οὐρά σου,
δὲν μπορῶ πιά, σταμάτα σοῦ λέω,
ὦ, Ντίκ, αὐτὸ λοιπὸν δὲν τὸ ξέρεις;